

Yttrande angående Domstolsverkets kompletterande hemställan om ändringar i notarietförordningen (1990:469)

Saco-S Domstol och Akavia har med anledning av Domstolsverkets hemställan av den 30 mars 2020 om ändringar i notarietförordningen (1990:469) tidigare lämnat ett remissvar varvid har förespråkats att möjligheten till tillgodoräknande bör vara fakultativ. Vi vidhåller tidigare framförda uppfattningarna med förtydliganden och tillägg enligt nedan.

Vi vill inledningsvis framhålla att konsekvenserna av de föreslagna förändringarna i Notarietförordningen, bör ses i ljuset av de förändringar av notarieantagningen som redan genomförts. Vi är kritiska till förändringarna och befarar att de kan komma att leda till negativa konsekvenser. Sammantaget riskerar förändringarna att bidra till ytterligare press för studenterna, att vi får en mer likriktad notariegrupp med mindre erfarenhetsmångfald och, i framtiden, risk för negativa effekter på domarförsörjningen. Vi ser att det kommer att påverka den mångfald av kompetenser och erfarenheter som behövs för att säkerställa fortsatt utveckling och modernisering av Sveriges Domstolar samt rättsväsendet i stort.

Förslag om att möjlighet till tillgodoräknande avskaffas

Saco-S Domstol och Akavia ser flera risker med att möjligheten till tillgodoräknande av tidigare arbetslivserfarenhet avskaffas. Som tidigare redovisats kommer en sådan ordning att medföra en långsammare genomströmning för de personer som genomför notarieanställning, eftersom även de som har relevant arbetslivserfarenhet behöver tjänstgöra i två år i stället för att snabbare ge plats åt andra. Konsekvensen blir att färre jurister får möjligheten att genomgå notarieutbildningen. Det är av stor vikt att det finns en god genomströmning av notarier, både för den framtida domarförsörjningen och för kompetensförsörjningen på andra myndigheter och rättsväsendet i sin helhet. Att inte tillåta tillgodoräknanden av relevant arbetslivserfarenhet kan medföra en minskad attraktionskraft. För det fall att notarietjänstgöringen regelmässigt blir två år finns större risk att de som redan har en anställning inte beviljas tjänstledigt från sitt arbete för en

tjänst som notarie, vilket i vart fall skulle kunna medföra att det blir färre sökanden med annan anställning i botten.

Vidare kan sökanden av andra skäl, exempelvis om man redan på hemorten är etablerad med familj, uppleva att det blir en för stor uppoffring att tjänstgöra i två år på annan ort, vilket kan leda till att notarieanställningen blir mindre attraktiv. Vi befarar även att söktrycket kan minska framför allt till de mindre domstolarna runt om i landet, men även till de större domstolarna, om det inte finns möjlighet till avräkning. För det fall man beslutar att avskaffa möjligheten till avräkning bör man fundera på hur man kan väga upp för den urholkning av attraktiviteten som detta riskerar medföra.

Andelen anställda notarier med tillgodoräknande har enligt Domstolsverket ökat kraftigt över tid. Numera är det relativt få av notarierna som inte har arbetat efter juristutbildningen, vilket leder till att tjänstgöringstidens längd för notarier i domstol generellt sett har minskat. På de större domstolarna krävs det i praktiken att den sökande har meritpoäng i form av arbetslivserfarenhet för att bli antagna. Dagens system kräver att den sökande redovisar relevant arbetslivserfarenhet i sin ansökan och det är inte möjligt att välja bort avräkningen även om den sökande skulle vilja tjänstgöra två år, vilket vi fått till oss att notarierna emellanåt ger uttryck för.

Saco-S Domstol och Akavia ser trots allt även att det skulle finnas vissa fördelar med en längre anställningsperiod, för det fall det ger möjlighet till en fördjupad utbildning med en minskad arbetsbelastning och därmed förhoppningsvis även minskad stress för de som tjänstgör som notarier.

Domstolsverket har i sin ursprungliga hemställan lyft att tillgodoräkandet leder till ett produktionsbortfall för domstolarna. I Notarienämndens föreskrifter anges att notarierna ska tillgodose ett arbetskraftsbehov vid domstolen men samtidigt ska notariatjänstgöringen syfta till att ge notarien en allsidig utbildning. Synen på notarier som först och främst arbetskraft, skapar en mycket tung arbetsbelastning. I Saco-S Domstols notarieenkät från 2019 har 94% av respondenterna bland tingsrättsnotarierna och 67% av motsvarande bland förvaltningsrättsnotarierna uppgett att de en vanlig arbetsvecka arbetar mer än ordinarie veckoarbetstid. Många notarier har också uppgett att utbildningsinslaget i tjänstgöringen får stå tillbaka till förmån för domstolens behov av arbetskraft. Detta visar, enligt vår uppfattning, att

man inte har lyckats balansera utbildningstjänstgöringen med domstolarnas trängande behov av arbetskraft. Mot bakgrund av att det är en fortsatt hög arbetsbelastning inom Sveriges domstolar, särskilt för notarierna, samt att den frågan inte synes ha en lösning inom en snar framtid skulle det i och för sig kunna finnas ett behov av att notarierna får tjänstgöra i två år för att på så sätt kunna tillgodogöra sig utbildningsdelen av tjänsten bättre. Notarierna har, även i förhållande till andra yrkeskategorier, en relativt låg ingångslön varför de som söker notarietjänstgöring härigenom torde ha att förvänta sig en gedigen utbildning.

Saco-S Domstol och Akavia är av uppfattningen att, Notarietjänstgöringen främst bör vara en utbildningstjänstgöring samt att domstolarnas ökande behov av arbetskraft bör tillgodoses genom att andra resurser tillförs i form av exempelvis beredningsjurister eller föredragande jurister alternativt ett ökat antal notarier.

Domstolsverket har som ett skäl för längre tjänstgöringstid lyft att utbildningsinslaget kräver just lång tjänstgöringstid. Av Saco-S Domstols ovan nämnda företagna notarieenkät med efterföljande rapport framgår det, dels att utbildningsinnehållet fått stå tillbaka till förmån för domstolens ”produktionskrav”, dels att det föreligger stora skillnader i utbildningsinslagen mellan allmänna domstolar och förvaltningsrätter i stort respektive mellan de olika domstolsslagen tingsrätter och förvaltningsrätter, bl.a. med avseende på antalet muntliga förhandlingar, att avgöra mål på egen behörighet, möjligheten till domsskrivning och handläggning av kvalificerade juridiska uppgifter. Det finns en rad frågor att ta ställning innan beslut fattas om tjänstgöringens längd bl.a. vad tjänstgöringen ska omfatta inom respektive domstolsslag, om det finns skäl att differentiera utbildningen beroende på domstolsslag och vilken lägsta nivå som grundutbildningen för en notarie ska ligga på.

Mot denna bakgrund anser Saco-S Domstol och Akavia att tjänstgöringens innehåll bör utredas innan slutlig ställning tas till tjänstgöringens längd

Sammanfattningsvis är *Saco-S Domstols och Akavias* bedömning att skälet till att utbildningsinslaget idag skulle kräva lång tjänstgöringstid främst är att notarierna i för stor utsträckning utför administrativa arbetsuppgifter och används som arbetskraft. Detta medför att de inte har tid att fördjupa sig i de utbildningsmoment som är uppräknade i notarieföreskrifterna. I Saco-S Domstols ovan nämnda notarieenkät har det även framkommit att tiden för exempelvis

domskrivning många gånger förpassas till kvällarna. Genom att ge notarierna en bättre arbetssituation och ge större plats för utbildningsmoment under arbetstid, bör det inte vara några svårigheter för en notarie att uppfylla kraven i notarietjänstgöringen med god kvalitet även under en kortare notarietid.

De notarier som exempelvis redan vid ansökningstillfället tänker sig att söka till fiskalsutbildningen och av den anledningen, eller av annan anledning, tilltalas av möjligheten till att förkovra sig ytterligare genom att arbeta på en domstol kan med fördel välja en längre tjänstgöringstid, medan den som önskar avräkning ska ges denna möjlighet, vilket då gagnar genomströmningen av antalet notarier.

Saco-S Domstol och Akavia har förståelse för att det kan vara problematiskt för domstolarna att planera sin verksamhet när notarierna har olika längder på sin notarietjänstgöring, vilket i slutändan även kan påverka notarierna negativt. I och med att domstolarna inte kan styra vilka som blir antagna som notarier eller om dessa har avräkning eller inte, innebär det med dagens system att det från tid till annan kan falla sig så att många erfarna notarier slutar samtidigt. Konsekvensen av att flera erfarna notarier slutar samtidigt kan medföra negativa konsekvenser både för verksamheten i stort och för de enskilda notarierna vad gäller t.ex. erfarenhetsutbytet mellan erfarna och nya notarier, vilket dock skulle kunna lösas genom bättre framförhållning och arbetsmetodik.

Oavsett om av Domstolsverket föreslagna förändringar genomförs eller ej bör en uppstrukturerad av de allmänna förhållandena för notarietjänstgöringen ske. Efter en samlad bedömning av ovan redovisade utgångspunkter (notarietjänstgöringens attraktivitet, genomströmning av notarier, notariernas situation, utbildningsnivå, domstolarnas bristande förmåga att leverera en gedigen utbildning samt verksamhetsnyttan) anser *Saco-S Domstol och Akavia att notarietjänstgöringen fortsatt bör vara två år som utgångspunkt och att det ska vara möjligt att välja om avräkning önskas eller ej vid ansökningstillfället, att avräkning ska ske efter samma kriterier som idag och att en förkortning av tjänstgöringstiden fortsatt kan komma att göras till ett år och sex månader. Relevant arbetslivserfarenhet ska därför kunna redovisas som merit i ansökan utan att den automatiskt tillgodoräknas som notarietjänstgöring.*

För att minska en befarad risk för negativ inverkan på domstolarnas verksamhetsplanering, och för den delen eventuell negativ inverkan på notariernas arbetsförhållanden, skulle parterna inom Sveriges Domstolar exempelvis kunna verka för att ett tredje lönesteg införs inom ramen för lönetarifferna. Detta skulle kunna tjäna som ett incitament för den sökande som skulle kunna tillgodoräkna sig en avräkning, att inte göra detta utan genomföra notarietjänstgöringen på två år.

Paketanställningar

Paketanställningarna har bidragit till att notarier utöver själva notarieutbildningen på domstolen fått en bredare erfarenhet av beslutsfattande och myndighetsutövning samt även utgjort en viktig och uppskattad resurs för ”paketmyndigheterna”. Det har också bidragit till utveckling av myndighetssamverkan och till kompetensförsörjningen för andra myndigheter än bara Sveriges Domstolar och är således viktiga för kompetensförsörjningen även ur ett bredare perspektiv.

Paketanställningarna bör finnas kvar inte minst för att för att tillförsäkra att erfarenhetsmångfald och bred kompetens inte går förlorad inom framtidens domstolsväsende utan också utöver att tillgodose kompetensförsörjningsbehovet inom staten, även ger unga jurister insyn i myndighetsvärlden genom en möjlighet att prova på olika statliga arbeten. I de situationer en paketanställning skulle medföra att det blir administrativt betungande för en domstol kan berörd domstol avstå från att utnyttja paketanställningarna. ***Sammantaget motsätter sig Saco-S Domstol och Akavia fortsatt att paketanställningar avskaffas.***

Saco-S Domstol och Akavia anser vidare att även notarier som genomför en paketanställning ska ges möjlighet att tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet. För att detta inte ska medföra att notarieutbildningen på domstolen blir för kort är det lämpligt att för det fall tillgodoräknande ska kunna ske, pakettjänstgöringen i stället **förlängs med sex månader**. Paketanställningen skulle således som utgångspunkt vara **två och ett halvt år och efter avräkning två år**. Detta kan jämföras med den anställning som erbjuds notarier inom den ordinarie notarietjänstgöring på Mark- och miljödomstolarna samt Patent- och marknadsdomstolen. Dessa notarier tjänstgör som utgångspunkt två och ett halvt år, med möjlighet till sex månaders avräkning. Detta förslag skulle således inte medföra att det krävs att paketanställningarna avskaffas och att juristerna anställs av myndigheterna direkt för en sexmånadersperiod för att därefter ansöka om vanlig

notarietjänstgöring och inte heller att paketanställningarna behöver förlängas till två och ett halvt år och myndighetstjänstgöringen då skulle bli ett rent tillägg till tjänstgöringen på domstol och inte tillgodoräknas som notarietjänstgöring. Att först vara anställd på en ”paketmyndighet” under sex månader för att därefter vid en ansökan om notarietjänstgöring på två år kunna välja om tjänstgöringen på den statliga myndigheten skulle tillgodoräknas eller ej innehåller ett flertal osäkerhetsmoment för den sökande och är inte heller ur kompetensförsörjningsperspektiv i stort ett attraktivt förslag. ***Saco-S Domstol och Akavia anför med bestämdhet att paketanställningar inte ska avskaffas. Möjligen skulle man kunna tänka sig att som en alternativ lösning i stället förlänga paketanställningen med sex månader till att omfatta två år och sex månader med möjlighet till avräkning likt den ordinarie tvååriga notarietjänstgöringen, dvs. att tjänstgöringen som notarie på domstol motsvarar två eller efter frivilligavräkning ett och ett halvt år.***

För styrelsen i Saco-S Domstol

För Akavia

Elisabeth Åberg

Patrik Nilsson

Ordförande

Sambällspolitisk chef

Cecilia Ashori-Mehrandjani

Anna Nitzelius

Ansvarig för notariefrågor

Sakkunnig